

CRKVA — NOVI IZRAEL?

Drugi Vatikanski Sabor usredotočio je pažnju na misterij Crkve i pri tom upotrebio riječ »Božji narod«. Mnogi su katolički pisci međutim shvatili izraze »novi Izrael« kao nešto suprotno »starom Izraelu« ili »starom Božjem narodu«. Upotreba pridjeva »nov« kani istaknuti novost eshatološke zajednice koju je osnovao Krist. No taj pridjev ima i svoje granice, koje treba imati na pameti, i tim se ni najmanje ne će uvrijediti židovska osjetljivost.

Najprije treba reći da ni izraz novi Izrael ni »Božji narod« ne nalazimo u Bibliji. Sv. Pismo govori o Izraelu u smislu patrijarha Jakova ili njegovih potomaka, ili narodnosti Izraela ili sjevernoga kraljevstva. Pavao razlikuje između Izraela po tijelu i Izraela Božjeg, jer, kako on veli, nisu svi koji potječu od patrijarha pravi Izraelci. Ali za Pavla kršćanska je Crkva Izrael Božji, nikada »novi« Izrael ili »novi« Božji narod.

Izraz »novi Božji narod« može biti jedan zgodan način da se Crkvu suprostavi »starom Božjem narodu«, starom Izraelu. No tu opet izraz »stari narod« i »stari Izrael« nije biblijski izraz. Doduše, postoji Stari Zavjet i Novi Zavjet (Ugovor). No samo je jedan narod, Izrael, koji prima dva zavjeta (ugovora). Novi je zavjet bio obećan kući Izraelovoj i domu Judinu« (Jer 31, 31). U glasovitom Jeremijinu proroštvu nema aluzije na »novi« narod. Razlika između Staroga i Novoga Zavjeta bit će u tom, što će u Novom Zavjetu Božji zakon biti upisan u srce njegova naroda, koji će mu biti vjeran i koji će primiti oprostjenje. Mnogi od židovskog naroda nisu primili ovaj Novi Zavjet, dočim ga je pravi Izrael, Izrael Božji primio.

Nauk o ostatku

Od čitavog ljudskog roda Abraham je bio izabran od Boga da osnuje Božji narod. Unutar ovoga naroda nalazi se od početka niz podjela: Abrahamovi su sinovi Izak i Izmael, ali je samo Izak sin obećanja (Rim 9, 7—10). Kasnije od dvaju Izakovih sinova Bog je pozvao Jakova a ne Ezava. Crta podjele unutar Izraela zapaža se i u doba Ilike proroka, kad je Bogu ostao vjeran samo ostatak (šear) Izraela, iako je ovaj ostatak (sedam tisuća ljudi koji se ne pokloniše Baalu) bio širi nego li je prorok ispočetka mislio. Pavao svoju vlastitu vremensku situaciju gleda u svjetlu

vjerničkog ostatka: »Tako se dakle i u sadašnje vrijeme ostatak spasio po izboru milosti« (Rim 11, 5). Unutar Izraela nalazi se vjerni ostatak (usp. Rim 9, 27), i Božje obećanje da će blagosloviti Izraela drži se čvrsto ovoga ostatka. I stoga, ako se pita: Da li je Bog odbacio svoj narod? Odgovor glasi: Zacijelo ne! (Rim 11, 1).

Isus je kroz godine svoga zemaljskog života skupljao oko sebe vjerni ostatak Izraela. Njegov neposredni krug od 12 apostola bio je od sjemena Abrahamova, a po svom pravom broju simbol svega Izraela. Sam Isus bio je Mesija, predvodnik i vođ Izraela. Bio je vrhunac i cvijet naroda, koji je potekao od Abrahama, s ujedinjujućim iskustvom Izlaska, s maticom zemljom, vjerskim vježbama i mesijanskom nadom ujedinjujući narod zajedno. Iako se kritički odnosio prema službenicima u Jeruzalemu, Isus i njegovi učenici dolazili su na židovske blagdane, a njegovi su apostoli to nastavili poslije Duhova. Bili su oni oni Božji Izrael. Isus je mogao u Samariji kazati: Spasenje dolazi od Židova (Iv 4, 22).

Ostatak nije bio »novi« Božji narod. Upotrebiti ovaj izraz značilo bi prekinuti slijed s Abrahamom kojemu je Bog dao obećanja. Mesija će povesti Božji narod u Novi Zavjet. Oni su Božji narod u eshatološko doba, u »novo doba«.

Kad je Pavao pritisnut da se izričito izrazi o odnosu kršćana iz poganstva prema Izraelu, upotrebljava alegoriju o granama divlje masline (pogani), koje su bile nakalamljene na pitomu maslinu (Izraela), od koje se neke grane odlo-miše zbog njihove nevjere. Sjećajte se, govori Pavao obraćenima iz poganstva, ne nosite vi korijena nego korijen nosi vas (Rim 11, 18). Nije pravilno ovdje promatrati Pavla kao da pokazuje kako pogani ovise o uredbi Staroga Zavjeta. Ovdje se radi o nečemu višem. Maslina na koju su nakalamljeni pogani je Izrael Božji, a to nisu samo patrijarsi već također, i to na poseban način, Mesija. Grane, ocijepljene od pitome masline, osječene su zbog svoje nevjere, kaže Pavao. On tu sigurno misli na nevjeru svojih vlastitih suvremenika. Na taj način čini se prikladnijim promatrati maslinu kao Izrael Božji koji uključuje Krista. Sv. Jeronim tumači riječi *socius radicis et pinguedinis Christi* sa samo četiri riječi: *radicis patrum pinguedinis Christi*. Korijen su oci, pretilina Krist. Pogani koji dolaze u Crkvu

postaju »narod«, ali ne novi narod. Oni postaju narod Božji u tom smislu, što su spojeni s narodom Božjim kome je Abraham početak a Krist vrhunac i eshatološki vođ.

Novo stvorenje

Ono je moguće zbog jedinstvene nove stvarnosti — Isusa Krista. Krist je »zadnji Adam«, koji je »novo stvorenje« koje nadomješta »prvog Adama« koji je donio na svijet grijeh. »Stari čovjek« tj. sve nepreporođeno čovječanstvo, nadomješteno po »novom čovjeku«, novom čovječanstvu svih onih koji su »u Kristu«. Jedino u sjedinjenju s Kristom svatko, bio on Židov ili poganin, može biti član novog čovječanstva. Treba međutim imati na umu, kad Pavao govoro o »novom čovjeku« da on Novi Zavjet ne suprostavlja Starom Zavjetu sa Sinaja. Pojam »starog čovjeka« ide natrag u veliki kozmički slijed do samih početaka grijeha u svijetu, daleko prije nego li je Abraham bio pozvan da ostavi dom svoga oca. Za Pavla je »stari čovjek« uvijek čovjek pod vlašću grijeha, bez obzira na to da li je on Židov ili poganin, u bilo koje vrijeme tokom čitave svjetske povijesti. Na taj način možemo gledati na zamršeni tekst Ef 2, 12—16, gdje Pavao piše poganima, koji su se nedavno obratili Kristu. Govoreći o njihovu položaju prije njihova obraćenja on veli: »Vi ste bili u ono vrijeme bez Krista, isključeni od zajednice izraelske i bez dijela u zavjetima obećanja, nemajući nade i bez Boga na svijetu. A sad u Kristu Isusu vi koji ste negda bili daleko, blizu postadoste krvlju Kristovom. Jer je on mir naš, koji složi oba dijela u jedno, i razvali zid, koji je rastavljao, neprijateljstvo. Tijelom svojim je ukinuo zakon u zapovijedima i propisima da kao mirotvorac od obojice načini u sebi jednoga novoga čovjeka« (Ef 2, 12—16).

U ovom ulomku možemo zapaziti da Pavao izbjegava riječ »novi narod«, a da mjesto toga kaže »novi čovjek« (čovječanstvo). Čini se da se stoga možemo složiti s C. H. Dodd-om da je Pavlov odnos prema Zakonu poprimio crte postepenog irenizma, i da u Ef 2, 15 Pavao gleda Zakon zastarjelim, ukoliko kršćanska religija nije razvoj legalističkog židovstva, u kome je sam Pavao bio odgojen. No Pavao nije odbacio Zakon u širem smislu Božjeg objavljivanja samog sebe u Starom Zavjetu. Tako npr. u upravo navedenom ulomku Ef 2, 12 povlastice, od kojih su bili odvojeni kršćani nedavno obraćeni iz poganstva, uključivali su

ne samo Mesiju, nego i zajednicu Izraela, itd. i sada su svi ovi blagoslovi njihovi, čim su oni »u Kristu«. Sada su oni »sugrađani svetih i ukućani Božji« (Ef 2, 19). To je, kako kaže Zlatousti, drugarstvo s Abrahamom, Mojsijem, Ilijom i s apostolima. Bitno je to, čim se čovjek nalazi u Kristu, da on odmah postaje članom tijela Kristova, on je sjedinjen s Mesijom, Abrahamovim potomkom, kojemu su dana obećanja, član je pravoga Božjeg Izraela, a njegov raniji rasni položaj ne važi mnogo. U tom će smislu Pavao kazati: »Nema tu više ni Židova ni Grka . . . jer ste vi svi jedno u Kristu Isusu« (Gal. 3, 28).

Pavlove misli ciljaju na završne riječi »u Kristu«. Značilo bi osiromašiti teološko promatranje, ako bismo mislili o Kristu, Mesiji odvojeno od naroda, Izraela, kojemu je on glava, kruna i slava, ako bismo promašili u njemu gledati »Abrahamova potomka« (sjeme), u kojemu su ispunjena Božja obećanja, ili ako bismo mislili o Izraelu, kojemu je on glava, kao o nekom narodu, različnom od onoga koji je potekao od Abrahama, te u ovom ostatku ostao vjeran Bogu. Jedino nalazeći se »u Kristu«, čovjek ostaje članom Božjeg Izraela.

Izrazi »novi Izrael«, »novi Božji narod« nalaze se u službenim crkvenim dokumentima, a oni izražavaju novo stvorenje u Kristu, Crkvi. No postoji mogućnost da ove termine katolički pisci upotrebe u tom smislu kao da je »novi« Izrael suprotan nekom »starom« Izraelu. To bi se protivilo biblijskoj uporabi i išlo bi na uštrb neprekinutosti povijesti spasenja.

D. J. O Connor, *Is the Church New Israel?*
The Irish Theological Quarterly, April 1966.

Preveo: o. Franjo CAREV

»DUH LJUBAVI« — životopis pok. oca
Ante Antića od s. Marije od Presv. Srca, klarise.
Pisan je »psihološki, zrelo, osjećajno; s osebnim
stilom«. Lijepa tehnička oprema, bijeli papir, foto-
grafije, *knjigotisak*. CIJENA 8 N. DIN.
Narudžbe prima:

Samostan sv. Klare — Split
Rade Končara 37.